

Inspirerende 'Veder-dag' in de Harmonie

"Contact? Het gaat in feite om een 'buik-tot-buik' gevoel"

"Je hoeft niet eens dezelfde taal te spreken; het gaat om wat je overbrengt"

"Nynke Laverman, ik versta niets van haar Friese teksten, maar ik kan wel huilen"

Op 23 mei jl. kwamen rond 300 bezoekers vanuit de zorgsector naar het hoge noorden voor het symposium 'Kunst in Contact; Samenspel in de langdurige zorg'. In de theateromgeving van De Harmonie in Leeuwarden kwam het programma prachtig tot zijn recht. De dag stond namelijk in het teken van contact maken met behulp van theater, poëzie, liedjes en dergelijke.

De Friese zorggroepen Palet, De Friese Wouden en Tellens hebben de afgelopen drie jaar gewerkt met de zogenaamde 'Veder Methode' die is ontwikkeld door Theater Veder uit Amsterdam. Een methode die diverse contactmethoden uit de zorg, zoals bijvoorbeeld validation en reminiscentie, combineert met theatrale elementen. Doel: daadwerkelijk contact maken met mensen met wie communiceren moeilijk gaat.

Het symposium werd georganiseerd door Theater Veder en vormde voor de drie Friese zorggroepen een afsluiting van het traject van de afgelopen drie jaar. Tevens was dit het moment om andere zorginstellingen te laten zien welke ervaring Palet, De Friese Wouden en Tellens hebben opgedaan met de Veder Methode.

Bruisplek

De dag startte 'intern'. Dat wil zeggen dat 's morgens medewerkers van Palet, Friese Wouden en Tellens bijeenkwamen die de Veder-trainingen volgen of inmiddels hebben gevolgd. Met z'n allen hebben ze het prachtige gedicht van Rutger Kopland 'Laag Licht' als lied ingestudeerd. Tijdens de afgelopen drie jaar overigens zijn deze medewerkers op gezette tijden bij elkaar geweest om met elkaar ervaringen en ideeën uit te wisselen. Niet voor niets zijn deze bijeenkomsten 'bruisplek' bijeenkomsten genoemd, een contactmoment om met elkaar van gedachten te wisselen en creatief te kunnen bruisen. Dat er intussen veel is geleerd, was te zien aan de houding waarmee de medewerkers op het grote podium stonden. Met veel zelfvertrouwen en uit volle borst werd er gerepeteerd. Onder leiding van Marieke Westra, artistiek leider van Veder, en Yt Nicolai werden toch nog wat puntjes op de i gezet. Nynke, een medewerkster van Palet, werd spontaan naar voren gevraagd om het lied solo te starten. Daarna haakten medewerkers van het Tellens Theater aan en vervolgens de hele groep. Ondersteund door de zangeressen van Theater Veder leverde het geheel later een indrukwekkende start op van het plenaire middagprogramma.

Staande ovatie voor theaterstuk Lutjelollum

Rond lunchtijd is alle aandacht voor Dorothea van der Meulen. Het publiek werd meegesleept in haar levensverhaal. Dorothea vertelt aan de hand van liedjes, gedichten en versjes over haar leven dat leek voorbestemd: zij zou haar hele leven wonen in Lutjelollum, waarschijnlijk trouwen met Gurbe en 4 kinderen krijgen. Maar het loopt allemaal anders wanneer haar vriendin met Gurbe trouwt en Dorothea naar Amsterdam vertrekt. Daar beleeft ze allerlei avonturen. Het stuk is door medewerkers

van Tellens zelf bedacht en is deels in het Fries en Nederlands. Het publiek, dat ook van buiten Friesland afkomstig is, kan het stuk toch goed volgen. “Je hoeft dus niet dezelfde taal te spreken”, zegt een mevrouw uit Brabant. “Het gaat om wat je overbrengt.” Het publiek is zichtbaar onder de indruk van deze prestatie en een staande ovatie volgt. Deze theatergroep is tijdens het Veder-traject gevormd door medewerkers van drie verschillende locaties van Zorggroep Tellens. Met hulp van acteur Jan Krol van Theater Veder hebben de trainingen geleid tot een heuse voorstelling die interactie geeft met het publiek.

Plenaire gedeelte

Het middagprogramma begint met een woord van welkom door Foppe de Haan, ambassadeur van Theater Veder en opvolger van de overleden dichter Rutger Kopland. Foppe de Haan is helaas met vakantie maar spreekt de zaal via een televisiescherm toe. Foppe licht zijn aanpak van de 5 F's toe (feeling, function, future, feedback en fun), waarmee hij het EK voetbal won en die ook verweven zit in de trainingsmodule van de Veder Methode. Daarna pleit prof.dr.mr. Anne-Mei The van de Universiteit van Amsterdam er vooral voor om de behoefte van de dementiepatiënt altijd leidend te laten zijn. “Het vraagt moed om het vertrouwde los te laten, de balans te herstellen, een roep om nieuwe invalshoeken en samenwerking van meerdere partijen”. Gea Jagersma, beleidsmedewerker van Palet, gaat in op de eigen regie van de cliënt en de ervaren kwaliteit van zijn/haar leven. Met een aantal voorbeelden licht zij toe dat verzorgenden vaak - overigens goedbedoeld- beslissen voor de cliënt. Petra Boersma (Hogeschool In Holland in samenwerking met de Universiteit van Amsterdam) vertelt tenslotte over het wetenschappelijk onderzoek dat zij momenteel verricht naar de ‘Veder Methode in de 24-uurs zorg’. Zij volgt onder andere in organisaties hoe de invoering van de Veder Methode verloopt, wat het effect is op de cliënt met dementie en het effect op de arbeidstevredenheid van de medewerkers. De onderzoekers letten op de stemming van de cliënten, hoe er contact is met verzorgenden, of er contact is met andere ouderen en of/hoe verzorgenden contact maken met hun cliënten. Over ongeveer twee jaar is de onderzoeksperiode afgerond. De ‘Veder Methode in de 24-uurs zorg’ is overigens genomineerd voor de Anna Reynvaan Praktijkprijs.

Zingen en contact maken tijdens de workshops

Daarna gaan de deelnemers zelf aan de slag en volgen ze 2 van de 15 workshops die er zijn over bijvoorbeeld de Veder Methode in het algemeen, over de totstandkoming van de Lutjelollum voorstelling, over zangtechnieken en intonatie, en nog veel meer. “De praktische kant en hoe wij er mee kunnen werken, vind ik toch het meest interessant van zo’n dag”, aldus een van de deelnemers.

Geluk

Friese zangeres Nynke Laverman vult een pauze met een aantal van haar liederen. De een houdt er absoluut niet van, de ander is er juist van ontroerd. “Door haar inleving en intonatie begrijp ik waar het lied over gaat. Ik kan geen Fries verstaan, maar ik kan er wel van huilen. Zij raakt me. Het had ook Portugees kunnen zijn. Bijzonder om te ontdekken dat je door intonatie en gevoel je boodschap kunt overbrengen. En dat is natuurlijk waar deze dag over gaat.”

Tenslotte evalueren we allen samen wat de dag heeft gebracht: anders leren kijken naar manieren van communicatie, inspirerende workshops en complimenten voor de actrices en muzikanten van Theater Veder.

Veder bedankt op haar beurt speciaal een aantal mensen van Palet, Friese Wouden en Tellens voor hun durf om de Veder Methode in Friesland te introduceren. Marieke Westra: “Soms zeg je het met

bloemen, dit keer met 'Geluk', een boek van Dr. Jose de Jesus Garcia Vega ". Als laatste besluit Klaas Hofman met een gedicht van Gerard Reve: 'Dagafsluiting' en volgen er nog twee prachtige liederen van Helma Snelooper die voor hun bijdrage aan het gedachtegoed van Veder extra worden bedankt. De bezoekers blijven nog lang napraten in de foyer. Een gezellig einde van een boeiende dag in 'us moaie Fryslân'.

Een impressie van een inspirerende Veder-dag
door Marianne Metz